قۆناغی پاش چواری ئاب ی بەیروت … بەریڤان محەمەد

تەقینەوەکەی بەیروتی پایتەختی لوبنان کە هەندێک وەک هێرۆشیما ناوی دەبەن، تەقینەوەی ماددەی کیمیاوی پەیوەندیدار بە کەشتییەکی ژاپۆن، یان کۆگای حزبوڵا و و پەیوەندی بە تیرۆر و دادگایی تایبەت بە دۆسیەی رەفیق حەریرییەوە هەبێت یا هەرچی تر، ڕاچڵەکانێکی دیکە بوو بە رۆژهەڵاتی ناوەراست و جیهان، راستی ئەو بارودۆخەمان بەبیردێنێتەوە کە لوبنان و رۆژهەڵاتی ناوەراستی تێدایە.
بەیروتی بوکی ڕۆژهەڵاتی ناوین و پایتەختی جیهانی کتێب، ئێستا بەرپرسەکانی لە پاش تەقینەوەکە بە شاری وێرانە و کارەسات ناوی دەبەن، پێشتر سروشت و هونەر و ڕۆشنبیری و هتد… کردبویە جێی سەرنجی ناوچەکە و جیهان.
بەیروت لە لایەکی سوریا و لە لایەکی تریشی فەلەستین و ئیسرائیل رویەکیشی دەریای ناوەراست دەوریان داوە، ١٥ ساڵ لەناو شەڕی چەکداری ناوخۆیی پێکهاتە ڕەسەنەکانیدا ژیاوە، ببووە مەیدانی شەڕی هەژمونخوازانەی وڵاتانی ناوچەکە و جیهان بەتایبەت ئێران وئیسرائیل، لەو ڕێیەوە پێکەوە ژیانی ئیسلام لەگەڵ مەسیحی و شیعە لەگەڵ سونە و ئەوان لەگەڵ دروزی زەحمەت کرابوو.
بەیروت لەڕووی جوغرافیەوە بەسەر چەند دەسەڵاتێکی هەرێمیدا دابەشکراوە، هەر دەسەڵاتێکیشیان گرێدراون بە دەوڵەتێکەوە، بازگەی نێوان گەرەکە، شیعەنشین، سونەنشین، مەسیحینشین و دروزی نشین و دیمەنی هێزەچەکدارەکان ئەو مانایە دەدەن کە هەرچەندە شەڕی چەکداری راگیراوە و حکومەتی هاوبەشی نێوان پێکهاتەکان هاوشێوەی عێراق ئاواکراوە و هەر پێکهاتە و نیمچە هەرێمێکی لەژێردەستە، بەڵام تیرۆر و دەستێوەردانی دەوڵەتان و ململانێ نادیموکراتیەکان رێگای لە پێکەوە ژیان و ئارامی گرتوە.
جیاواز لە تەقینەوەکەی چواری ئاب ی بەیروت، لوبنان لە قەیرانێکی سەختی ئابوریدا دەژی کە لەبەر ئیفلاس بووندایە، هەرچەندە ئەو وڵاتە خاوەن دەیان سەرچاوەی مەزنی داهاتە، بەڵام کۆمەڵگا لە دۆخێکی سەختی ئابوریدا دەژین، خۆپیشاندان و نارەزایەتیەکانی ئەم دواییە لە دژی گەندەڵی و نادادی و سەختی ژیان و نائارامی گەیشتبووە لوتکە.
وڵات بەشێوەیەک لە گەندەڵیدا نوقوم بووە کە بووەتە بەهەشتی مافیا و گروپە چەکدارەکان و ناوەندی پارەی ڕەش و ترانزێتی نایاسایی،

بەو شەش ملیار دۆلارەی پارەی دزراوی نەوتی هەرێمی کوردستان و پڕۆژە زەبەلاحەکانی بەرپرسانی هەرێم و عێراقیش لەو وڵاتەدا.

تەقینەوەی بەیروت پێمان دەڵێت لەسایەی زهنیەتی شەڕخوازانەی دەوڵەت نەتەوە قەوارە پارێزەکانی ناوچەکە و دەستوەردانی دەوڵەتانی مۆدێرنیتەی کەپیتاڵیسی نمونەی نیولیبراڵیزمی ئەمەریکی و کۆڵۆنیالی ئەوروپا تەواوی رۆژهەڵاتی ناوەراست کەوتووەتە مەترسی شەڕ و ماڵوێرانی، هەر جێیەک بۆنی باروت و چەک و خوێنی لێدێت، مرۆڤایەتی کەوتووەتە بەر هەڕەشە، شەڕ و کێشەکانی لوبنان دابڕاو نین لە شەڕەکانی، فەڵەستین – ئیسرائیل، سوریا، لیبیا، یەمەن، ئێران، عێراق و تورکیا و ئەو مملانێیانەیی بەرۆکی وڵاتانی دیکەی ناوچەکەی گرتوەتەوە بە کوردستانەوە.

هەرەشەی داگیرکاری و تیرۆر و پێکدادانی تایفی و برسێتی ئەو ژیانە هاوبەشەیە کە سەرجەم کۆمەڵگە و گەلانی ناوچەکەی روبەروو کراوەتەوە، تەقینەوەی ٤ی ئاب ی ئەمساڵ و هەزاران قوربانیەکەی، ئەنجامی زهنیەتی ئاماژە بۆکراوە کە هەر رۆژ لە مەترسی دوبارە بونەوەدایە.

دورستبوونی دەوڵەت نەتەوەکانی ناوچەکە لەسەدەی بیستەمدا شەڕ و ماڵوێرانی و کۆمەڵکوژی و برسێتی گەلانی لەگەڵ خۆیدا هێنا، لەم سەدەیەشدا گەر تێکۆشانێکی مەزنی دیموکراتی و ئازادی وەک ئەوەی ئێستا لە رۆژئاوای کوردستان بناغەی داناوە پێش نەخرێت، نەکریتە ئەڵتەرناتیفی گەلانی ناوچەکە بەرامبەر پڕۆژەی شەڕ و خوێنی هێزە هەژمونخواز و دەسەڵاتدارەکان، ژیان لەچوارچێوەی تێکۆشانی دیموکراتی و پێکەوژیانی ئازادانە و خۆبەرێوەبردنی دیموکراتیانە رێکنەخرێت واتە بناغەی ئاشتیەکی هەمیشەیی لەنێو کۆمەڵگەدا دانەنرێت ئاستەمە نە گەلانی ناوچەکە و نە مرۆڤایەتی و گەردونیش توانای بەرگەگردنی ئەم هەموو چەک و ماڵوێرانیە بگرێت.

تاکە رێگای ڕزگاری کۆمەڵگای لوبنان و گەلانی رۆژهەڵاتی ناوەراست بە گەلی کوردەوە، پێشخستنی هێڵی تێکۆشانی ئازادی و دیموکراتی گەلان و یەکترقبوڵکردنە، دەنا قەناغی پێش و پاش چواری ئاب ی بەیروت جیاوازە، هەر وڵاتێکی ناوچەکە بە کوردستانیشەوە لەمەترسی کارەساتی هاوشێوەی چواری ئاب ی بەیروت بەدوورنیە.

بەریڤان محەمەد